

Pesmomat je poetična »mašina«

Pesem za evro bi lahko opisali projekt Vrabca Anarhista Pesmomat. Za kovanec si polepšamo dan in hkrati podpremo slovensko poezijo.

IGOR KAVČIČ

Stojim pred srednje veliko pločevinasto škatlo na dveh nogicah. Videti je kot robot, morda maratonec, na prvi pogled nekoliko podhranjen, a zato – kot bomo kmalu izvedeli – s toliko bogatejšo vsebino. O njej bo tule tekla beseda. Torej stojim pred to rdečo škatlo, ki so jo njegovi snovalci poimenovali pesmomat. Na rdečo je ob njej tudi prvi svetovalec, njegov idejni vodja Igor Divjak, pobudnik portala Vrabc Anarhist – ta sodi v okvir Društva slovenskih pisateljev -, ki si v sodelovanju s Slovenskim centrom PEN in Fakulteto za računalništvo in informatiko prizadeva približati klasično in sodobno poezijo širši javnosti ter na ta način omogočiti tudi prodor mladim pesnicam in pesnikom.

»Vstaviš v režo kovanec za en evro in na ekranu se prikaže meni. Najprej se odločiš, ali boš izbral otroško poezijo ali poezijo nasploh,« sila preprost postopek pojasnjuje Igor Divjak. V

nadaljevanju si izberem avtorja, trenutno je na voljo bogat nabor več kot dvesto pesmi, ki jih je podpisalo kakih petdeset avtoric in avtorjev.

Avtorski nabor je zares bogat, od Franceta Prešerna, Simona Jenka, pesnikov moderne do Srečka Kosovele, Karla Destovnika - Kajuha in sodobnih avtorjev, kot so Martin Mikolič, Vid Karlovšek, Lenart Sušnik in drugi. Seznam avtorjev otroške poezije je sicer nekoliko krajši, a se po besedah sogovornika širi.

Izberem pesem našega rojaka, pesnika Sorskega polja Simona Jenka; ker pa smo v zimskem času, me vleče na obalo. Zaželim si torej pesem Adrijansko morje. Pritisnem na ikonico, ker bi pesem rad najprej poslušal. »Buči, buči morje adrijansko! Nekdaj bilo si slovansko, morje adrijansko. Ko po tebi hrastov brod vozil je slovanski rod ... « se sliši moški glas. Deluje nekoliko »strojno«, kar vzamem v zakup.

»Trenutno bere samo moški glas, a bomo dodali

tudi ženskega. Seveda si pesmico lahko tudi natisnemo na listič, ki je podoben kotračun v trgovini. S QR kodo si pesem lahko prenesemo na naš prenosni telefon in jo potem lahko delimo s svojimi bližnjimi in prijatelji,« pojasnjuje Igor. Ni težko ugotoviti, da lahko pesem, ko jo imamo na telefonu, potuje tudi na različna družbena omrežja. Prevodnih pesmi ni, bodo pa v prihodnje dodali pesmi tujih avtorjev, ki živijo v Sloveniji, Vrabc Anarhist pa sodeluje tudi s Kralji ulice, med katerimi je nekaj prav zglednih pesnikov. Zanje v pesmomatu načrtujejo posebno rubriko.

»Gre za rastočo antologijo slovenske poezije, v katero bi radi zajeli poezijo od Vodnika in Prešerna do današnjih obetavnih mladih avtorjev,« pove Igor Divjak, sicer tudi urednik portala Vrabc Anarhist. Pobudo za slednjega je dal z razlogom promocije slovenske poezije. »Vrabc Anarhist ima kar dober obisk, kar pomeni, da je zaživel kot uveljavljen literarni



Pesmomat je že dvakrat gostoval v Mestni knjižnici Kranj. Le katero pesmico sta si oni dan ob pomoči Igorja Divjaka izbrali mamica in hči? / Foto: Tina Dokl

portal. Postavilo pa se je vprašanje, kako s pesmimi priti do širše javnosti, zato smo si zamislili pesmomat, kjer lahko pesmi predstavljamo v fizični obliki. Mar ni lepo, če ti neki glas prebere pesem, hkrati pa se v avtomatu za njegovo delovanje zbere tudi kakšen kovanček ...« dodaja Igor Divjak.

Avtomat tehta kakih petdeset kilogramov, izdelali pa so ga v domači delavnici na obrobju Ljubljane. Jeseni je bil na pesniški turneji po slovenskih krajih, predvsem na kulturnih dogodkih. V Mestni knjižnici Kranj smo ga srečali v oktobru ob podelitvi Jenkove nagrade in decembra ob zaznamovanju obletnice

Prešernovega rojstva. Kot je še povedal naš Vrabc Anarhist, bo pesmomat čez zimo na voljo doma, v predverju Društva slovenskih pisateljev, spomladi pa se bo preselil tudi na tamkajšnji Vrt Lili Novy. Kdo ve, morda ga spet srečamo tudi na kakšnem kulturnem dogodku na Gorenjskem.

Sakešvili in samo Sakešvili

Ker je petek pravi dan za Ljudski demokratični cirkus Sakešvili, smo si na ta januarski večer v Kulturnem domu Medvode ogledali premierno uprizoritev tonaslovljenega besedila Roka Vilčnika - rokgreja v režiji Marka Čeha in izvedbi gledališke skupine KUD Fofité.

IGOR KAVČIČ

Najprej nekaj osnovnih in pomembnih podatkov o besedilu Ljudski demokratični cirkus Sakešvili. Zanj je eden najbolj prepoznavnih sodobnih slovenskih dramatikov Rok Vilčnik - rokgreja na Tednu slovenske drame leta 2016 prejel nagrado Slavka Gruma. Nagrado je po besedilih To (2000) in Smeti na Luni (2008) dobil že tretjič. Besedilo so krstno uprizorili že leto zatem v Mali drami SNG Drama Ljubljana.

Dramo absurda odlikuje značilna avtorjeva dramska pisava, polna iskrivosti in duhovitosti, hkrati pa ne grezoli za burko in bogastvo situacijske komicke, ampak pisec v njej prikaže totalitarno družbo in vsemogočnost oblasti.

Ljudski demokratični cirkus Sakešvili, ki je bil ustanovljen po ukinitvi volitve v Ljudski demokratični republiki Sakešvili, je bil takoj po nastanku tudi ukinitven zaradi nenadne smrti predsednika, a se je po njegovi reinkarnaciji znova rodil. Zaradi

posebnosti, spretnosti z živalmi in še česa je v državi povzročil popolno navdušenje, tako da je igralska – torej cirkuška – ekipa s svojimi nepozabnimi predstavami dobila priložnost gostovati v tujini. Prinaša v drugi državi je vse drugače, sistem je drugačen, ljudje namesto boov uporabljajo denar in sploh živijo svobodno. Kako to, ko pa je pri njih v diktaturi vsem ime Sakešvili, pravzaprav se tako rekoč vse imenuje Sakešvili. Za kup stvari je treba imeti bone, tudi za srečo, samozadovoljevanje in samomor. Za tisto, kar ni v skladu z vladajočo oblastjo, recimo drugačno ime ali kaj podobnega, pa obstaja taborišče.

O vsem v sakešvilski državi odloča veliki dosmrtni predsednik Sakešvili. »Hvala mu,« se z odzivom ob vsaki njegovi omembi takoj priklonijo drugi akterji na odru, kakopak Sakešviliji po imenu. Besedilo omogoča številne uprizoritvene priložnosti, ki so jih v KUD Fofité v vseh pogledih odlično izkoristili.



Medvoško »sakešvilščino« zaznamuje tudi izjemen igralski kvartet: Monika Jekler, Matej Ulčar, Maša Kavčič in Irena Sonc Šlenc (na fotografiji manjka). / Foto: Elena Lialina (KUD Fofité)

Režiser Marko Čeh in njegov asistent Anže Zevnik sta tako rekoč v enem zamahu, v en sam približno uro dolg prizor uspela umestiti ves sakešvilski kaos, s številnimi absurdnimi situacijami, v katerih ima igralski četverec veliko prostora za oblikovanje igralskih kreacij.

Sakešviliji, odrsko življenje so jim vdihnili izjemni Maša Kavčič, Monika Jekler, Irena Sonc Šlenc in Matej Ulčar, delujejo složno kot dobro naoljen motor. Tempo igre je silovit, imamo občutek, da se kvartet ne ustavi niti pred rdečo lučjo na semaforju. Občudujemo njihovo

igralsko kondicijo in mojstrsko obvladovanje absurdnih situacij. Zmorejo ves ta hrup tako v besedi in v pitju kot v gibanju. Da, glasne so že same njihove pojave na odru, z dodelanimi kostumi, ki jih je pripravila Lea Šupor – Šiva by Lea, in dodelano masko Daše Tišler. Volčje

glave, ki jih igralci nosijo na glavalih in sem in tja vstopajo v igro, so kot prave.

Situacijska komika nas vseskozi zavlači v dobro voljo, hkrati pa ne moremo spregledati vseh skritih sporočil, ki jih prinaša besedilo. To v marsičem pred nas postavlja ogledala, ki zagotovo ne skrivajo sveta, v katerega strumno koraka naša civilizacija.

V KUD Fofité so z uprizoritvijo Ljudski demokratični cirkus Sakešvili stopili v velike škornje, ki pa jih tudi po zaslugi igralske četverice prav dobro nosijo. Predstava glede na kaotično dogajanje na odru in vse absurde, ki jih narekuje besedilo, od gledalca zahteva precej pozornosti, a vam bo ob vidnem vsak dodatni miselni napor na koncu bogato poplačan. Ekipa Fofitéja se je v sakešvilskem svetu tokrat res izkazala. Ne gre zamuditi kate-re od prihodnjih ponovitev. Premiere ni zamudil dramatik Rok Vilčnik - rokgreja, po predstavi več kot zadovoljen z vidnim.